

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ చతుర్థస్కంధే సప్తమోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ చతుర్థస్కంధే సప్తమోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇత్యజేనానునీతేన భవేన పరితుష్యతా ।

అభ్యధాయి మహాబాహో ప్రహస్య శ్రూయతామితి ॥ 1 ॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ

నాఘం ప్రజేశ బాలానాం వర్ణయే నానుచింతయే ।

దేవమాయాభిభూతానాం దండస్తత్ర ధృతో మయా ॥ 2 ॥

ప్రజాపతేర్ద్ధగశీర్ష్ణో భవత్వజముఖం శిరః ।

మిత్రస్య చక్షుషేక్షేత భాగం స్వం బర్హిషో భగః ॥ 3 ॥

పూషా తు యజమానస్య దద్భిర్ణక్షతు పిష్టభుక్ ।

దేవాః ప్రకృతసర్వాంగా యే మ ఉచ్ఛేషణం దదుః ॥ 4 ॥

బాహుభ్యామశ్వినోః పూష్ణో హస్తాభ్యాం కృతబాహవః ।

భవంత్యధ్వర్యవశ్చాన్యే బస్తశ్శుశ్రుర్భుగుర్భవేత్ ॥ 5 ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

తదా సర్వాణి భూతాని శ్రుత్వా మీధుష్టమోదితం ।

పరితుష్టాత్మభిస్తాత సాధు సాధ్విత్యథాబ్రువన్ ॥ 6 ॥

తతో మీధ్వాంసమామంత్ర్య శునాసీరాః సహర్షాభిః |
భూయస్తద్దేవయజనం సమీధ్వద్వేధసో యయుః || 7 ||

విధాయ కార్తస్యేన చ తద్యదాహ భగవాన్ భవః |
సందధుః కస్య కాయేన సవనీయపశోః శిరః || 8 ||

సంధీయమానే శిరసి దక్షో రుద్రాభివీక్షితః |
సద్యః సుప్త ఇవోత్తస్థా దదృశే చాగ్రతో మృడం || 9 ||

తదా వృషధ్వజద్వేషకలిలాత్మా ప్రజాపతిః |
శివావలోకాదభవచ్ఛరద్ధృద ఇవామలః || 10 ||

భవస్తవాయ కృతధీర్నాశక్నోదనురాగతః |
ఔత్కంఠ్యాద్భాష్పకలయా సంపరేతాం సుతాం స్మరన్ || 11 ||

కృచ్ఛాత్సంస్తభ్య చ మనః ప్రేమవిహ్వలితః సుధీః |
శశంస నిర్వ్యలీకేన భావేనేశం ప్రజాపతిః || 12 ||

దక్ష ఉవాచ
భూయాననుగ్రహ అహో భవతా కృతో మే
దండస్త్యయా మయి భృతో యదపి ప్రలభ్యః |
న బ్రహ్మబంధుషు చ వాం భగవన్నవజ్ఞా
తుభ్యం హరేశ్చ కుత ఏవ ధృతవ్రతేషు || 13 ||

విద్యాతపోవ్రతధరాన్ ముఖతః స్మ విప్రాన్
బ్రహ్మ౭త్మతత్త్వమవితుం ప్రథమం త్వమస్రాక్ |
తద్బ్రాహ్మణాన్ పరమ సర్వవిపత్సు పాసి
పాలః పశూనివ విభో ప్రగృహీతదండః || 14 ||

యోఽసౌ మయావిదితతత్త్వదృశా సభాయాం
క్షిప్తో దురుక్తివిశిఖైరగణయ్య తన్మాం |

అర్వాక్ పతంతమర్హత్తమనిందయాపాద్
 దృష్ట్యాఽఽర్థ్యయా స భగవాన్ స్వకృతేన తుష్యేత్ || 15 ||

మైత్రేయ ఉవాచ
 క్షమాప్యైవం స మీధ్వంసం బ్రహ్మణా చానుమంత్రితః |
 కర్మ సంతానయామాస సోపాధ్యాయర్హిగాదిభిః || 16 ||

వైష్ణవం యజ్ఞసంతత్యై త్రికపాలం ద్విజోత్తమాః |
 పురోడాశం నిరవపన్ వీరసంసర్గశుద్ధయే || 17 ||

అధ్వర్యుణాఽఽత్తహవిషా యజమానో విశాంపతే |
 ధియా విశుద్ధయా దధ్యౌ తథా ప్రాదురభూద్ధరిః || 18 ||

తదా స్వప్రభయా తేషాం ద్యోతయంత్యా దిశో దశ |
 ముష్ణంస్తేజ ఉపానీతస్తార్క్ష్యేణ స్తోత్రవాజినా || 19 ||

శ్యామో హిరణ్యరశనోఽర్కకిరీటజుష్టో
 నీలాలకభ్రమరమండితకుండలాస్యః |
 కంబ్వజ్జచక్రశరచాపగదాసిచర్మ -
 వ్యగ్రైర్హిరణ్మయభుజైరివ కర్ణికారః || 20 ||

వక్షస్యధిశ్రితవధూర్వనమాల్యదార -
 హాసావలోకకలయా రమయంశ్చ విశ్వం |
 పార్శ్వభ్రమద్వ్యజనచామరరాజహంసః
 శ్వేతాతపత్రశశినోపరి రజ్యమానః || 21 ||

తముపాగతమాలక్ష్మ్య సర్వే సురగణాదయః |
 ప్రణేముః సహసోత్థాయ బ్రహ్మాంద్రత్యక్షనాయకాః || 22 ||

తత్తేజసా హతరుచః సన్నజిహ్వః ససాధ్వసాః |
 మూర్ధ్నా ధృతాంజలిపుటా ఉపతస్థరథోక్షజం || 23 ||

అప్యర్వాగ్వృత్తయో యస్య మహి త్వాత్మభువాదయః |
యథామతి గృణంతి స్మ కృతానుగ్రహవిగ్రహం || 24 ||

దక్షో గృహీతార్హణసాదనోత్తమం
యజ్ఞేశ్వరం విశ్వసృజాం పరం గురుం |
సునందనందాద్యనుగైర్వృతం ముదా
గృణన్ ప్రపేదే ప్రయతః కృతాంజలిః || 25 ||

దక్ష ఉవాచ
శుద్ధం స్వధామ్న్యపరతాఖిలబుద్ధ్యవస్థం
చిన్మాత్రమేకమభయం ప్రతిషిధ్య మాయాం |
తిష్ఠంస్తయైవ పురుషత్వముపేత్య తస్యా -
మాస్తే భవానపరిశుద్ధ ఇవాత్మతంత్రః || 26 ||

ఋత్విజ ఉచుః
తత్త్వం న తే వయమనంజన రుద్రశాపాత్
కర్మణ్యవగ్రహాధియో భగవన్విదామః |
ధర్మోపలక్షణమిదం త్రివృదధ్వరాఖ్యం
జ్ఞాతం యదర్థమధిదైవమదోవ్యవస్థాః || 27 ||

సదస్యా ఉచుః
ఉత్పత్త్యధ్వన్యశరణ ఉరుక్లేశదుర్గేఽంతకోగ్ర -
వ్యాలాన్విష్టే విషయమృగత్పప్యాత్మగేహోరుభారః |
ద్వంద్వశ్వభ్రే ఖలమృగభయే శోకదావేఽజ్ఞసార్థః
పాదోకస్తే శరణద కదా యాతి కామోపసృష్టః || 28 ||

రుద్ర ఉవాచ
తవ వరద వరాంఘ్రావాశిషేహాఖిలార్థే
హ్యపి మునిభిరసక్తైరాదరేణార్హణీయే |

యది రచితధియం మావిద్యలోకోఽపవిద్ధం
జపతి న గణయే తత్త్వత్పరానుగ్రహేణ || 29 ||

భృగురువాచ
యన్మాయయా గహనయాపహృతాత్మబోధా
బ్రహ్మాదయస్తనుభృతస్తమసి స్వపంతః |
నాత్మన్ శ్రితం తవ విదంత్యధునాపి తత్త్వం
సోఽయం ప్రసీదతు భవాన్ ప్రణతాత్మబంధుః || 30 ||

బ్రహ్మోవాచ
నైతత్స్వరూపం భవతోఽసౌ పదార్థ -
భేదగ్రహైః పురుషో యావదీక్షేత్ |
జ్ఞానస్య చార్థస్య గుణస్య చాశ్రయో
మాయామయాద్ వ్యతిరిక్తో యతస్త్వం || 31 ||

ఇంద్ర ఉవాచ
ఇదమప్యచ్యుత విశ్వభావనం
వపురానందకరం మనోదృశాం |
సురవిద్విట్క్షిపణైరుదాయుధై -
ర్భుజదండైరుపపన్నమష్టభిః || 32 ||

పత్న్య ఉఃచుః
యజ్ఞోఽయం తవ యజనాయ కేన సృష్టో
విధ్వస్తః పశుపతినాద్య దక్షకోపాత్ |
తం నస్త్యం శవశయనాభశాంతమేధం
యజ్ఞాత్మన్నలినరుచా దృశా పునీహి || 33 ||

ఋషయ ఉఃచుః
అనన్వితం తే భగవన్ విచేష్టితం

యదాత్మనా చరసి హి కర్మ నాజ్యసే |
 విభూతయే యత ఉపసేదురీశ్వరీం
 న మన్యతే స్వయమనువర్తతీం భవాన్ || 34 ||

సిద్ధా ఊచుః
 అయం త్వత్కథామృష్టపీయూషనద్యాం
 మనోవారణః క్లేశదావాగ్నిదగ్ధః |
 తృషార్తోఽవగాఢో న సస్మార దావం
 న నిష్కామతి బ్రహ్మసంపన్నవన్నః || 35 ||

యజమాన్యవాచ
 స్వాగతం తే ప్రసీదేశ తుభ్యం నమః
 శ్రీనివాస శ్రియా కాంతయా త్రాహి నః |
 త్వామృతేఽధీశ నాంగైర్మఖః శోభతే
 శీర్షహీనః కబంధో యథా పూరుషః || 36 ||

లోకపాలా ఊచుః
 దృష్టః కిం నో దృగ్భిరసద్గృహైస్తత్త్వం
 ప్రత్యగ్ద్రష్టా దృశ్యతే యేన దృశ్యం |
 మాయా హ్యేషా భవదీయా హి భూమన్
 యస్తత్త్వం షష్ఠః పంచభిర్భాసి భూతైః || 37 ||

యోగేశ్వరా ఊచుః
 ప్రేయాన్న తేఽన్యోఽన్యముతస్త్వయి ప్రభో
 విశ్వాత్మనీక్షేన్న పృథగ్య ఆత్మనః |
 అథాపి భక్త్యైశతయోపధావతా -
 మనన్యవృత్త్యానుగృహాణ వత్సల || 38 ||

జగదుద్భవస్థితిలయేషు దైవతో
 బహుభిద్యమానగుణయాఽఽత్మమాయయా |
 రచితాత్మభేదమతయే స్వసంస్థయా
 వినివర్తితభ్రమగుణాత్మనే నమః || 39 ||

బ్రహ్మోవాచ
 నమస్తే శ్రితసత్త్వాయ ధర్మాదీనాం చ సూతయే |
 నిర్గుణాయ చ యత్కాష్టాం నాహం వేదాపరేఽపి చ || 40 ||

అగ్నిరువాచ
 యత్తేజసాహం సుసమిద్ధతేజా
 హవ్యం వహే స్వధ్వర ఆజ్యసిక్తం |
 తం యజ్ఞాయం పంచవిధం చ పంచభిః
 స్విష్టం యజుర్భిః ప్రణతోఽస్మి యజ్ఞం || 41 ||

దేవా ఊచుః
 పురా కల్పాపాయే స్వకృతముదరీకృత్య వికృతం
 త్వమేవాద్యస్తస్మిన్ సలిల ఉరగేంద్రాధిశయనే |
 పుమాన్ శేషే సిద్ధైర్హృది విమృశితాధ్యాత్మపదవిః
 స ఏవాద్యాక్ష్ణోర్యః పథి చరసి భృత్యానవసి నః || 42 ||

గంధర్వా ఊచుః
 అంశాంశాస్తే దేవ మరీచ్యాదయ ఏతే
 బ్రహ్మాంద్రాద్యా దేవగణా రుద్రపురోగాః |
 క్రీడాభాండం విశ్వమిదం యస్య విభూమన్
 తస్మై నిత్యం నాథ నమస్తే కరవామ || 43 ||

విద్యాధరా ఊచుః
 త్వన్మాయయార్థమభిపద్య కలేవరేఽస్మిన్

కృత్వా మమాహమితి దుర్మతిరుత్పథైః స్వైః |
 క్షిప్తోఽప్యసద్విషయలాలస ఆత్మమోహం
 యుష్మత్కథామృతనిషేవక ఉద్ వ్యదస్యేత్ || 44 ||

బ్రాహ్మణా ఊచుః
 త్వం క్రతుస్త్వం హవిస్త్వం హుతాశః స్వయం
 త్వం హి మంత్రః సమిద్ధర్భపాత్రాణి చ |
 త్వం సదస్యర్విజో దంపతీ దేవతా
 అగ్నిహోత్రం స్వధా సోమ ఆజ్యం పశుః || 45 ||

త్వం పురా గాం రసాయా మహాసూకరో
 దంష్ట్రయా పద్మినీం వారణేంద్రో యథా |
 స్థూయమానో నదన్ లీలయా యోగిభి -
 ర్య్వజ్జహర్థ త్రయీగాత్ర యజ్ఞకృతుః || 46 ||

స ప్రసీద త్వమస్మాకమాకాంక్షతాం
 దర్శనం తే పరిభ్రష్టసత్కర్మణాం |
 కీర్త్యమానే నృభిర్నామ్ని యజ్ఞేశ తే
 యజ్ఞవిఘ్నాః క్షయం యాంతి తస్మై నమః || 47 ||

మైత్రేయ ఉవాచ
 ఇతి దక్షః కవిర్యజ్ఞం భద్ర రుద్రావమర్శితం |
 కీర్త్యమానే హృషీకేశే సన్నిన్యే యజ్ఞభావనే || 48 ||

భగవాన్ స్వేన భాగేన సర్వాత్మా సర్వభాగభుక్ |
 దక్షం బభాష ఆభాష్య ప్రియమాణ ఇవానఘ || 49 ||

శ్రీభగవానువాచ
 అహం బ్రహ్మ చ శర్వశ్చ జగతః కారణం పరం |
 ఆత్మేశ్వర ఉపద్రష్టా స్వయందృగవిశేషణః || 50 ||

ఆత్మమాయాం సమావిశ్య సోఽహం గుణమయీం ద్విజ |
సృజన్ రక్షన్ హరన్ విశ్వం దధే సంజ్ఞాం క్రియోచితాం || 51 ||

తస్మిన్ బ్రహ్మణ్యద్వితీయే కేవలే పరమాత్మని |
బ్రహ్మరుద్రౌ చ భూతాని భేదేనాజ్ఞోఽనుపశ్యతి || 52 ||

యథా పుమాన్న స్వాంగేషు శిరః పాణ్యాదిషు క్వచిత్ |
పారక్యబుద్ధిం కురుతే ఏవం భూతేషు మత్పరః || 53 ||

త్రయాణామేకభావానాం యో న పశ్యతి వై భిదాం |
సర్వభూతాత్మనాం బ్రహ్మన్ స శాంతిమధిగచ్ఛతి || 54 ||

మైత్రేయ ఉవాచ
ఏవం భగవతాఽఽదిష్టః ప్రజాపతిపతిర్హరిం |
అర్చిత్యా క్రతునా స్వేన దేవానుభయతోఽయజత్ || 55 ||

రుద్రం చ స్వేన భాగేన హ్యుపాధావత్సమాహితః |
కర్మణోదవసానేన సోమపానితరానపి |
ఉదవస్య సహర్షిగ్భిః సస్నావవభృథం తతః || 56 ||

తస్మా అప్యనుభావేన స్వేనైవావాప్తరాధసే |
ధర్మ ఏవ మతిం దత్త్వా త్రిదశాస్తే దివం యయుః || 57 ||

ఏవం దాక్షాయణీ హిత్యా సతీ పూర్వకలేవరం |
జజ్ఞే హిమవతః క్షేత్రే మేనాయామితి శుశ్రుమ || 58 ||

తమేవ దయితం భూయ ఆవృంక్తే పతిమంబికా |
అనన్యభావైకగతిం శక్తిః సుప్తేవ పూరుషం || 59 ||

ఏతద్భగవతః శంభోః కర్మ దక్షాధ్వరద్రుహః |
శ్రుతం భాగవతాచ్చిష్యాదుద్ధవాన్మే బృహస్పతేః || 60 ||

ఇదం పవిత్రం పరమేశచేష్టితం
యశస్యమాయుష్యమఘౌఘమర్షణం ।
యో నిత్యదాఽఽకర్ణ్య నరోఽనుకీర్తయేద్
ధునోత్యఘం కౌరవ భక్తిభావతః ॥ 61 ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
చతుర్థస్కంధే దక్షయజ్ఞసంధానం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥